אנא דאמרי לך אפי' לרבנן עד כאן לא קא

אמרי רבנן התם דליכא דקא מהדר אבל

הכא איכא הא דקא מהדרא ורבי יוחגן אמר

וכמובומ פרש"י בסנהדרין לו. ד"ה טבאו. ד) סנהדריו לב:. [והוא דברים יט וכן בכל המשנה], ו) חולין יא:, וש"נ ועי׳ תוס׳ סנהדרין נג: . ד"ה השתאו. **ה)** ופסחים כד. לג:], י) וסנהדרין י. וש"נ], שבת יב: ד"ה רבי נתןן, מ) וסנהדריו כת.ז. ג) ב"ב קס:, **מ**) [נ"ל להקיש שנים לשלשה כ"א בהרא"ש], ע) סנהדרין ט. ןס.ן, פּ) ןעי׳ פרש"י בחולין יא: ד"ה פרש"י בחולין יא: ד"ה והתניא], ל) [לעיל ב.], ק) בס"א נוסף: דאין לוקין, ר) רש"א מ"ו, ש) [דברים יט], ח) בס"א: שומעין הקול, א) נצ"ל עושה וכ"י . אחת ע"ש שהאריך בביאור יפה], ב) [שייך לעיל במשנה], ג) גירסת רש״ח ד) רש"א למלהות ממיתה.

גליון הש"ם

יש"י ר"ה על אחת וכו' שמצינו מדה המובה. עי' לקמן דף כג ע"א ברש"י ד"ה על אחת כמה וכמה:

הגהות הב"ח

(h) תום' ד"ה חייבי מלקיות וכו' ואמאי לא בעי

הגהות הגר"א

[א ב ג] במשנה נפט בנפט כל"ל (וכ"ה ברט"י במשנה ע"פ שני במשנה ע"פ שני עדים או [ע"פ] שלשה עדים יקום דבר כל"ל. והוא בדברים יט:

מוסף רש"י

הדר. ריש לקיש, חזיה . לרבי אלעזר בעין רעה, שהבין שמפי יכשאמר נשם ר' יוחגן לפיכך לא קיבלה הימנו (כתובות

המשך בעמוד הבא

רבינו חננאל (המשך) רשע למות ובחייבי מלקיות כתיב והיה אם בן הכות הרשע מה בחייבי כריתות ובחייבי מיתות אין עונשין ואין מזהירין נמי אתיא רוצח רוצח. תניא אין העדים זוממין . הרגין עד שיזומו שניהן: . אין לוקין ואין משלמין ממון עד שיזומו שניהן. הצדוקין היו אומרים אין העדים זוממין נהרגין עד שיהרג הנידון: על פי שנים עדים או שלשה עדים כו' עד מנין אפילו הן מאה ת״ל עדים. פי׳ כשם שג׳ עדים מזימין ב' כך ב' מזימין ג' באין ומזימין אותן ת"ל עדים. כלומר כי דין

שקדמו והרגו. את הכת הראשונה קודם שתבוא כת שניה: מאי דהוה הוה. ולמה לי למיתני אלא כת ראשונה: בלבד. משמע שיש עוד אחרת: אישתקור. הכחישו זה את זה בדרישות בית דין כשבדקום: הוחזקה זו. להביא עדי שחר ולא נקבל עוד עדות אחרת: אם היא הוחוקה. לחזר אחריהם כל

ישראל מי הוחזקו לשמוע לה שתחזיק

את האחרים כשקרים: זמנין. פעם

אחרת: הדר חוייה לר' אלעור בישות.

החזיר ריש לקיש את פניו ונסתכל

ברבי אלעזר בפנים זועפות שהבין ריש

לקיש ששמע ר' אלעזר דבר זה מפי רבי יוחנן וכשאמרה לו לא אמרה בשמו: דחמר כר׳ יהודה. במתניתין איסטטית היא זו והוחזקה להזים: דליכה דקה מהדר. שחין חדם מחזר אחריהם לשכרם ולהרגילם תמיד לבוא לבית דין ולהזים את כל הבאים: דקא מהדרא. לבקש ולשכור עדי שקר: הני ידעי בסהדותא. אלו האחרונים ידעי בעדותה של זו: מתבר' עד שיגמר הדין. אלא אם כן נגמר תחלה הדין של הנדון ליהרג וחחר כך החמו: נפש בנפש. בעדים זוממין כתיב לא תחום עינך נפש בנפש: **לעשות לחחיו.** משמע שהרי אחיו עדיין קיים: יכול משקבלו עדותן. ובחה להם הזמה מיד קודם גמר דינו של נדון יהרגו: גמ' בריבי אומר. כך היה שמום: הרגו. שלא הוומו עד שנהרג הנדון על פיהם: חייבי מלקיום מנלן. אמתניתין קאי דאמר אין עושין דין הזמה עד שיגמר הדין ויליף לה מנפש בנפש דמשתעי בחייבי מיתות חייבי מלקות מנלן העידוהו שחייב מלקות והחמו מנלן דאין לוקין אלא אם כן נגמר הדין תחלה על פיהס: חייבי גליות מנלן. העידוהו שחייב לגלות והחמו ותנן טבמתניתין סופג את הארבעים מנלוף עד שיגמר הדין דהני הואיל ולאו מדין כאשר זמם קא מתרבו לא אתי מלקות דידהו מגזירה שוה דרשע רשע דמההוא לא ילפינן אלא עדים זוממין שהרשיעו הנידון ללקות י' (או למיתה) דהאי רשע רשע בנידונין כחיב: אראה בנחמה. לא אראה בנחמה וגמרא הפכו לברכה. פ"א אראה בנחמה נשבע ימותו בניו ואראה בנחמתן: אם לא הרגתי עד זומס. שלא הוום אלא אחד מהם והרגתיו: שהרי אמרו חכמים כו'. מתניתין היא מה שנים אין נהרגין עד שיזומו שניהם ש דכתיב והנה עד שקר העד ואמר מר (סוטה דף ב:) כל מקום שנאמר עד הרי כאן שנים עד שיפרוט לך הכתוב אחד: אלא בפני שמעון. שאם יטעה יורהו: כסבורין. הכל^{ם)} בלילה או ביום ואינן רואין אותו: מתנר' מה שנים אין נהרגין עד שיוומו שניהם. כדפרישית לעיל: ר׳ עקיבא אומר לא בא השלישי כו'. לא הולרך ללמדנו ואת דממילא ידעינן ששנים מזימין את השלשה שהרי השנים כשרים לכל עדיות וממילא ידעינן שאין זוממין עד שיזומו כולם שהרי כולם כאחד נעשו עדים וקרא כתיב והנה עד שקר העד ולא בא אלא להחמיר עליו שלא תאמר הואיל ובלאו הוא היתה העדות

מתקיימת לא יעשו בו דין הזמה לימדך

הכתוב שאף הוא מן מקיימי דבר: על חחת כמה וכמה כו'. ° שמלינו מדה

בדיני

ט איםממית היא. ברב אלפס פיי לשון סטים (שבת דף פט:): חייבי מדקיות מנין. פי׳ מנין דחין לוקין עד שיגמר הדין על פיהם וא"ת ואמאי לא בעי נמי (א) כן חייבי ממון מנין דאין משלמין ממון עד שיגמר דינו על פיהם וי"ל דכמו דבדיני נפשות

דרשינן עד שיגמר דינו מקרא דנפש אי איםשטית היא זו אפי' כת ראשונה גמי בנפש דכתיב בעדים זוממין כמו כן כתיב ממון בעדים זוממין דכתיב לא אמר ר' אבהו שקדמו והרגו מאי דהוה טיד ליד לא ינקה דמפקי מיניה הוה אלא אמר רבא הכי קאמר אם אינה (כתובות דף לב:) דממונא משלמין אלא כת אחת נהרגת אי איכא מפי אין ודרשינן מיניה עד שיגמר הדין: חריבר גדיות מגין. פירוש מנין נהרגין הא בלבד קאמר קשיא ההיא איתתא דאתאי סהדי ואישתקור אייתי סהדי ואישתקור דאין לוקין עד שיגמר דינו אזלה אייתי סהדי אחריני דלא אישתקור וקשיא דהא כשהעידו אחייבי גליות אמר ריש לקיש הוחזקה זו א"ל ר' אלעזר יאם הרי הן חייבי מלקות וחייבי מלקות היא הוחזקה כל ישראל מי הוחזקו זימנין כבר גמרנו מרשע רשע ופ״ה דמההיא לא ילפינן אלא עדים הזוממין שהרשיעו הוו יתבי קמיה דרבי יוחנן אתא כי האי מעשה הנדון די ללקות או למיתה דהאי קרא לקמייהו אמר ריש לקיש הוחזקה זו א"ל רבי דרשע רשע בנידונין כחיב אבל יוחנן אם הוחזקה זו כל ישראל מי הוחזקו כשהרשיעו הנדון לגלות לא גמרינן: הדר חזיה לרבי אלעזר בישות אמר ליה ∘ את השנים מזימין הג' ומנין אפי' שמעת מילי ימבר נפחא ולא אמרת לי משמיה לימא ריש לקיש דאמר כרבי יהודה ורבי יוחנן דאמר כרבנן אמר לך ריש לקיש

הן מאה ת"ל עדים. מימה אימא דעדים אתא אפי׳ לארבעה יונמצא אחד קרוב או פסול יותר מן הג' דכתיבי בקרא אבל טפי מארבעה לא וי"ל כיון שכת אחת מזמת שתי כתות הוא הדין מאה:

לך אנא דאמרי אפי׳ לרבי יהודה עד כאז לא קאמר רבי יהודה התם דאמרינן אמו כולי עלמא גבי הני הוו קיימי אבל הכא הני ידעי בסהדותא והני לא ידעי בסהדותא: מתני׳ סיבאין העדים זוממין נהרגין עד שיגמר הדין שהרי הצדוקין אומרים עד שיהרג שונאמר ינפש ואו תחת נפש אמרו להם חכמים והלא כבר נאמר יועשיתם לו ₪ כאשר זמם לעשות לאחיו והרי אחיו קיים ואם כן למה נאמר נפש בן תחת נפש יכול משעה שקבלו עדותן יהרגו תלמוד לומר נפש בן תחת נפש הא אינן נכול משעה שקבלו עדותן יהרגו תלמוד לומר נפש בן הרגין הרגו אין נהרגין עד שיגמר הדין: גבן ייתנא בריבי אומר, לא הרגו נהרגין הרגו אין נהרגין אמר אביו בני לאו קל וחומר הוא אמר לו לימדתנו רבינו שאין עונשין מן הדין דתניא יאיש אשר יקח [את] אחותו בת אביו או בת אמו אין לי אלא בת אביו שלא בת אמו ובת אמו שלא בת אביו בת אמו ובת אביו מנין ת"ל ערות אחותו גילה עד שלא יאמר יש לי בדין אם ענש על בת אביו שלא בת אמו ובת אמו שלא בת אביו בת אביו ובת אמו לא כל שכן הא למדת "שאין . עונשין מן הדין עונש שמענו אזהרה מנין תלמוד לומר +ערות אחותך בת אביך או בת אמך אין לי אלא בת אביו שלא בת אמו ובת אמו שלא בת אביו בת אביו ובת אמו מנין תלמוד לומר יערות בת אשת אביך מולדת אביך אחותך היא עד שלא יאמר יש לי מן הדין מה אם הוזהר על בת אמו שלא בת אביו ובת אביו שלא בת אמו בת אביו ובת אמו לא כל שכן הא למדת ישאין מזהירין מן הדין ∞חייבי מלקיות מנין תלמוד לומר ירשע רשע חייבי גליות מנין אתיא רוצח רוצח תניא יאמר רבי יהודה בן מבאי אראה בנחמה אם לא הרגתי עד זומם להוציא מלכן של צדוקים שהיו אומרים אין העדים זוממין נהרגין עד שיהרג הנדון אמר לו שמעון בן שמח אראה בנחמה אם לא ישפכת דם נקי שהרי אמרו חכמים ישאין העדים זוממין נהרגין עד שיזומו שניהם ואין לוקין עד שיזומו שניהם מיד קבל עליו ר' יהודה בן מבאי שאינו מורה הוראה אלא לפני שמעון בן שמח וכל ימיו של ר' יהודה בן מבאי היה משתמח על קברו של אותו העד והיה קולו נשמע וכסבורין העם לומר קולו של הרוג אמר קולי שלי הוא תדעו למחר הוא מת אין קולו נשמע אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי דלמא בדינא קם בהדיה אי נמי פיוםי פייםיה: בותני' יעל פי ורו שנים עדים או שלשה עדים יומת המת אם מתקיימת העדות בשנים למה פרמ הכתוב בשלשה אלא ∘להקיש ∘(שלשה לשנים) מה שלשה מזימין את השנים אף השנים יזומו את הג' ומנין "אפי' מאה ת"ל עדים ר' שמעון אומר מה שנים אינן נהרגין עד שיהיו שניהם זוממין יאף שלשה אינן נהרגין עד שיהיו שלשתן זוִממין ומנין אפי' מאה ת"ל עדים ∞רבי עָקיבא אומר לא בא השלישי להַקל אלא להחמיר עליו ולעשות דינו כיוצא באלו ואם כן ענש הכתוב לנמפל לעוברי עבירה כעוברי עבירה על אחת כמה וכמה ישלם שכר לנמפל לעושי מצוה בעושי מצוה ומה שנים נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן במלה יאף שלשה נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן במלה מנין אפי' מאה ת"ל עדים

לו א מיי׳ פכ"ב מהל' עדות הלכה ה סמג

עשין קי טוש״ע ח״מ סי״ לא סעיף ד: לח ב מיי שם פ״כ הלי א סמג שם ולאוין ריג טוח״מ סימן לח:

ד מיי׳ שם הל"א טוח"מ

מה מיי׳ שם פי״ח הלי ג טוח"מ שם: מא ו מיי שם פ"כ הלכה ג קמג שם טור ח"מ : סב

בוב ז מיי שם פ"ה הל' ג סמג לאוין ריג טוש"ע ח"מ סי׳ לו ס"ח:

תורה אור השלם ואם אסון יהיה וְנָתַתָּה נָפֶשׁ תַּחַת נָפֶשׁ:

יְנְתַּנְּנְּוֹי נֶבֶּשׁ תַּחֵוּנ נְבֶּשׁ. שמות כא כג 2. וַעֲשִׂיתֶם לוֹ בַּאֲשֶׁר. זְמַם לְּעֲשׁוֹת לְאָחִיוּ זְמַם לָעֲשׁוֹת לְאָחִיוּ זָבַעַרְתָּ הָרְע מִקְרְבֶּךְּ: דברים יט יט

גר יְאִישׁ אֲשֶׁר יִקּח אֶת. אֲחֹתוֹ בָּת אָבִיו אוֹ בָת אמו וראה את ערותה יָבּה וְיְבֶּה עֶּרְיֶּבְּ וְהִיא תִּרְעָה אֶת עֶרְוָתוּ הֶסֶד הוּא וְנִכְרְתוּ לְעֵינֵי בְּנֵי עַמָּם עֶרְוַת אֲחֹתוֹ גלָה עונו ישָא:

4. עֶרְוַת אֲחוֹתְךּ בַּת אָבִיךְ אוֹ בַת אִמֶּךְ מוֹלֶדֶת בַּיִת אוֹ מוֹלֶדֶת מוֹלֶדֶת חוץ לא תְגַלֶּה עֶרְוָתָן: ויקרא יח ט

מוֹלֶדֶת אָבִיךְ אֲחוֹתְךְּ הוא לא תְנֵלֶה עֶרְוָתָה: ויקרא יח יא

6. עַל פִּי שְׁנֵיִם עִדִים או שְׁלשָׁה עַדִים יוּמַת הַמַּת לא יוּמַת עַל פִּי עַד אָחָד: דברים יז ו

רבינו חננאל

ואוקמה ר' אבהו לטעמא דר׳ יהודה בשקדמו והרגו . הראשונה ולולי כן אפי׳ ואישתקור אייתי אחריני ואישתקור אייתי שהדי אחריני אמר ריש לקיש הוחזקה זו. א"ר יוחנן אם היא הוחזקה כל ישראל מי הוחזקו כלומר כשרין כשרין הן. ואמר לך ר׳ יוחנן אפילו ר׳ יהודה לא פסלינהו אלא דאמר אטו הני הוו בהדי הני והני בהדי הני דקא מסהדי הכי ל) אבל הכא אפי׳ ר׳ יהודה מודה דכשרין מ"ט הני הוא דהוו ידעי בשהדותא אבל הני דאישתקור לא הוו ידעי. יא סוגקה לא ההי לכתא כר' יוחנן. פי' הדר חזא (ליה ר') [לר'] אלעזר בישות. החזיר פניו יוחנן בפנים רעות כלומר . תשמע השמועות מפי ר׳ יוחנן ואינך אומרן משמו אילו הגדת לי כי ר' יוחנן אמר כך לא הייתי שונה אמו כן לא האוני שונה: בפניו: אין העדים זוממין נהרגין עד שיגמר הדין. תניא רבי ⁵) אומר לא הוא. א״ל לימדתנו רבינו דתניא ואיש אשר יקח את אחותו בת אביו או בת שאין עונשין מן הדין ואין מוהירין מן הדין. וכן בחייבי מלקיות אתיא רשע (הוא) [רשע]. כתיב בחייבי מיתות אשר הוא העדות מתקיימת בכ׳ כמו שמתקיימת בק׳ נמצאת עדות ק׳ כעדות ב׳ כך לענין דין הזמה (ק״ב) [ק׳ וב׳] שיח

טובה מרובה ממדת פורענות במדה טובה הוא אומר (שמות לד) א נולר חסד לאלפים במדת פורענות הוא אומר (שם) על שלשים ועל רבעים: